

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ต

บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามของการวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	6
1.4 ขอบเขตการศึกษา	6
1.5 พื้นที่ศึกษา	7
1.6 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา	9
1.7 ทบทวนวรรณกรรม	25
1.8 กรอบแนวคิดในการศึกษา	40
1.9 ระเบียบวิธีวิจัย	42

บทที่ 2 สภาพภูมิศาสตร์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างและเมืองสุรินทร์	44
2.1 สภาพภูมิศาสตร์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	44
2.2 สภาพภูมิศาสตร์ของเมืองสุรินทร์	58
2.3 สรุป	63

บทที่ 3 พัฒนาการด้านกายภาพ และเทคโนโลยีการขนส่ง	64
3.1 พัฒนาการด้านกายภาพ	64
3.2 พัฒนาการด้านเทคโนโลยีการขนส่ง	70
3.3 ศักยภาพ และแนวโน้มการพัฒนาเส้นทางในอนาคต	77
3.4 สรุป	77

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 พัฒนาการด้านการบริการการขนส่ง	79
4.1 ช่วงกำลังพัฒนา (พ.ศ. 2460 - 2504)	79
4.2 ช่วงพัฒนาเต็มที่ (พ.ศ. 2505 - 2534)	90
4.3 ช่วงพัฒนาช้า (พ.ศ. 2535 - ปัจจุบัน)	99
4.4 แนวโน้มการพัฒนาการขนส่งทางรถไฟในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในอนาคต	118
4.5 สรุป	121
บทที่ 5 ปัญหาของการให้บริการในปัจจุบัน และความต้องการของผู้ใช้บริการ	122
5.1 ปัญหาของการให้บริการในปัจจุบัน	122
5.2 ความต้องการของผู้ใช้บริการ	128
5.3 สรุป	136
บทที่ 6 การขนส่งทางรถไฟกับการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและการขยายตัวของเมือง	137
6.1 ช่วงกำลังพัฒนาเส้นทางรถไฟ (พ.ศ. 2460 - 2504)	138
6.2 ช่วงพัฒนาเต็มที่ (พ.ศ. 2505 - 2534)	151
6.3 ช่วงพัฒนาช้า (พ.ศ. 2535 - ปัจจุบัน)	160
6.4 สรุป	166
บทที่ 7 สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	169
7.1 สรุปผลการศึกษา	169
7.2 อภิปรายผลการศึกษา	173
7.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	177
7.4 ปัญหาและอุปสรรคของการศึกษา	177
7.5 ข้อเสนอแนะ	178
7.6 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	180

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	181
ภาคผนวก	190
ภาคผนวก ก แบบนำสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม	191
ภาคผนวก ข ระบบรางรถไฟ และการวางรางรถไฟ	194
ภาคผนวก ค รูปประกอบการศึกษา	197
ประวัติผู้เขียน	206

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1.1 งบประมาณพัฒนาการขนส่งทางบกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3	3
1.2 จำนวนผู้โดยสารรถไฟในเส้นทางสายต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2552	5
1.3 พื้นที่การขนส่ง และรูปแบบการเคลื่อนย้ายในปัจจุบันและอนาคต	19
1.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาระบบขนส่งแบ่งตามระดับพื้นที่	22
2.1 สถิติจำนวนประชากรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างในช่วง พ.ศ. 2513 - 2553	50
2.2 พื้นที่และความหนาแน่นของประชากรใน พ.ศ. 2545, 2549 และ 2553	50
2.3 ประชากรและความหนาแน่น ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ พ.ศ. 2553	60
2.4 ศักยภาพและแนวทางในการพัฒนาเทศบาลเมืองสุรินทร์	62
2.5 ปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาของเทศบาลเมืองสุรินทร์	63
3.1 ที่ตั้งสถานี ที่หยุดรถ ป้ายหยุดรถ ในเส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	71
3.2 พัฒนาการด้านกายภาพและเทคโนโลยีการขนส่งที่สำคัญ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการในช่วงเวลาต่าง ๆ	76
4.1 การคิดอัตราค่าโดยสารตั้งแต่ พ.ศ. 2473 - 2484	80
4.2 สถิติเฉลี่ยของระยะทางการโดยสารของผู้โดยสาร 1 คน ช่วงปี พ.ศ. 2482 - 2493	81
4.3 อัตราค่าโดยสารใน พ.ศ. 2494 - 2518	82
4.4 สถิติปริมาณสินค้าในสายตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างประเภทหีบห่อ และเหมาหลัง พ.ศ. 2500 - 2503	84
4.5 การเปรียบเทียบจำนวนสินค้าหลักบางอย่างที่ทำการขนส่งโดยทางรถไฟ ในเส้นทางสายตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในปี พ.ศ. 2502 และ 2503	84
4.6 อัตราค่าระวางของสินค้าประเภทหีบห่อ	85
4.7 อัตราค่าระวางสินค้าประเภทที่ 2 - 9 สำหรับประเภทเหมาหลัง	86
4.8 ชนิด ปริมาณ และมูลค่าสินค้าเข้าที่สำคัญของมณฑลอุบลราชธานีใน พ.ศ. 2462 และ พ.ศ. 2477	87
4.9 ชนิด ปริมาณ และมูลค่าสินค้าออกที่สำคัญของมณฑลอุบลราชธานีใน พ.ศ. 2462 และ พ.ศ. 2477	88
4.10 อัตราค่าโดยสารแบบปกติ เริ่มใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2518	91

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.11 การเปรียบเทียบอัตราค่าขนส่งทางรถไฟชั้น 2 กับอัตราค่าขนส่งทางถนน พื้นลาดยางในปี พ.ศ. 2518	92
4.12 อัตราค่าระวางในการขนส่งหนังสือพิมพ์	94
4.13 อัตราค่าระวางที่ปรับปรุงใหม่สำหรับสินค้าประเภทหีบห่อ	94
4.14 ค่าระวางสำเร็จสำหรับสินค้าเหมาหลัง	95
4.15 ตารางเดินรถสายตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างในปัจจุบัน	100
4.16 อัตราค่าโดยสารในปัจจุบัน	101
4.17 อัตราค่าโดยสารจากกรุงเทพ ฯ ถึงสถานีสำคัญในเส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	102
4.18 ระยะทางระหว่างสถานีและอัตราค่าโดยสารเฉพาะชั้น 2 และ 3 ระหว่างสถานี สำคัญระหว่างสถานีนครราชสีมาถึงอุบลราชธานี	102
4.19 ตัวอย่างตั๋วต่าง ๆ ที่พิมพ์ใน ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา	104
4.20 ราคาของตั๋ว Euro Train Explorer Pass	105
4.21 อัตราค่าธรรมเนียมขบวนรถ	109
4.22 อัตราค่าธรรมเนียมปรับอากาศ	109
4.23 ค่าธรรมเนียมรถนั่งและนอน	109
4.24 อัตราค่าระวางสินค้า เหมาหลัง	111
4.25 อัตราค่าระวางตู้สินค้า คอนเทนเนอร์	111
4.26 อัตราค่าระวางน้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันเตา และก๊าซแอลพีจี	112
4.27 ตารางการเดินรถโดยสารและรถสินค้าของการรถไฟแห่งประเทศไทย	113
4.28 สถิติการขนส่งทางรถไฟภายในประเทศ ปี พ.ศ. 2543 - 2547	113
4.29 ปริมาณการขนส่งปูนซีเมนต์ผง ในสายตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างปี พ.ศ. 2547	114
4.30 ปริมาณการขนส่งปูนซีเมนต์ถุงในเส้นทางสายตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ปี พ.ศ. 2547	115
4.31 พัฒนาการด้านการบริการการขนส่งที่สำคัญ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการ ในช่วงเวลาต่าง ๆ	119
5.1 จำนวนพนักงานในการให้สัมภาระในสถานีรถไฟต่าง ๆ	122

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
5.2 ปัญหาการให้บริการในสถานีรถไฟตามขนาดของสถานี โดยแบ่งลักษณะของปัญหา ที่เกิดจากผู้ให้บริการ และปัญหาที่เกิดจากพนักงานและอุปกรณ์	126
5.3 ความต้องการของผู้ใช้บริการในภาพรวม โดยแบ่งตามระดับชั้นการโดยสาร เป็น 3 ระดับ	131
5.4 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน แบ่งตามอาชีพ รายได้ และชั้นการโดยสาร	132
5.5 จำนวน และร้อยละของความต้องการในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่าง	133
6.1 การเปรียบเทียบจำนวนผู้โดยสารที่จำหน่ายช่วงก่อนมีทางรถไฟ กับช่วงมีทางรถไฟ ในพื้นที่ 3 จังหวัดในเขตอีสานใต้	141
6.2 ประเภทการใช้ที่ดินในเทศบาลเมืองสุรินทร์ใน พ.ศ. 2497	150
6.3 ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย แบ่งตามลักษณะของที่อยู่อาศัย	151
6.4 สินค้าสำคัญที่เข้าออกเมืองสุรินทร์ช่วง พ.ศ. 2520	152
6.5 ประเภทการใช้ที่ดินในเทศบาลเมืองสุรินทร์ใน พ.ศ. 2526	159
6.6 สินค้าใหม่ และสินค้าดั้งเดิมที่ยังหลงเหลือในการขนส่งทางรถไฟ ช่วง พ.ศ. 2535 - 2545	161
6.7 ประเภทการใช้ที่ดินในเทศบาลเมืองสุรินทร์ใน พ.ศ. 2553	165
6.8 ความสัมพันธ์ระหว่างการขนส่งทางรถไฟกับการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจ และการขยายตัวของเมืองสุรินทร์ ในช่วงเวลาต่าง ๆ	167

สารบัญภาพ

รูป	หน้า
1.1 เส้นทางรถไฟในประเทศไทย พ.ศ. 2555	8
1.2 เส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และสถานีรถไฟสำคัญ	9
1.3 แบบจำลองของ Taaffe <i>et al.</i> : หักขั้นตอนในการพัฒนาโครงข่ายการขนส่ง	11
1.4 แบบจำลองของ Rimmer: สี่ขั้นตอนของระบบขนส่งในประเทศด้อยพัฒนา	12
1.5 ไคอะแกรมของเส้นทางเชื่อมประสาน และตัวอย่างเส้นทางเชื่อมประสาน	14
1.6 แบบจำลองโครงข่ายอย่างง่ายแสดงในรูปเมทริกซ์	15
1.7 ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการการขนส่ง กับระยะทางและการเลือก ใช้ยานพาหนะ	18
1.8 อิทธิพลของประชากรและระยะทางต่อปฏิสัมพันธ์	20
1.9 อัตราค่าขนส่งต่อหน่วยน้ำหนัก ของการขนส่งทางรถบรรทุก ทางรถไฟ และทางน้ำ	21
1.10 ระยะเวลาในการขนส่งของการขนส่งประเภทต่าง ๆ	21
1.11 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาระบบขนส่ง	22
1.12 กรอบแนวคิดในการศึกษา	41
2.1 เส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จากกรุงเทพ ฯ - อุบลราชธานี	45
2.2 ลักษณะภูมิประเทศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	47
2.3 ความหนาแน่นของประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ปี พ.ศ. 2553	51
2.4 ขอบเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ในปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2555)	59
3.1 แผนผังแสดงเส้นทาง ที่ตั้งของสถานีรถไฟ และจุดตัดกับถนนสายสำคัญ	72
6.1 ปริมาณสินค้าที่บรรทุกเฉพาะทางรถไฟเข้า - ออก ภาคอีสาน ตั้งแต่ พ.ศ. 2444 - 2494	139
6.2 ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณเมืองสุรินทร์ วันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2497	145
6.3 การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ ปี พ.ศ. 2497	146
6.4 ตลาดหน้าสถานีรถไฟสุรินทร์ ใน พ.ศ. 2494	147
6.5 ชาวจีนในยุคแรกที่อพยพเข้ามาเมืองสุรินทร์	148
6.6 พื้นที่การขยายตัวของเมืองสุรินทร์ ปี พ.ศ. 2497	149
6.7 ที่ตั้งของถนนธนสาร ถนนสนธิทนิคมรัฐ และย่านชุมชนชาวจีน	155
6.8 ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณเมืองสุรินทร์ วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2526	156

สารบัญภาพ (ต่อ)

รูป	หน้า
6.9 การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ ปี พ.ศ. 2526	157
6.10 พื้นที่การขยายตัวของเมืองสุรินทร์ ปี พ.ศ. 2526	158
6.11 ภาพดาวเทียม Theos บริเวณเมืองสุรินทร์ วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2553	162
6.12 การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ ปี พ.ศ. 2553	163
6.13 พื้นที่การขยายตัวของเมืองสุรินทร์ ปี พ.ศ. 2553	164